

Vztah mezi věkem a strategiemi lhaní

Teoretické ukotvení

Lhaní představuje adaptivní sociální strategii, kterou lidé využívají za účelem dosažení osobních cílů, vyhnutí se konfliktu či zachování pozitivního obrazu o sobě. Strategie lhaní se však mohou lišit v závislosti na věku jednotlivce, neboť s přibývajícími zkušenostmi a kognitivním vývojem se mění schopnost manipulace s informacemi, plánování a improvizace (Vrij, 2008).

Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvořilo 559 respondentů, kteří dobrovolně vyplnili online dotazník LIARS. Z celkového počtu bylo 77,8 % žen a 22,2 % mužů. Věkové rozpětí se pohybovalo od 14 do 85 let s průměrným věkem 30,2 let ($SD = 11,7$). Pro účely této analýzy byl zvolen hrubý skór ze škály LIARS jako ukazatel míry využívání adaptivních strategií lhaní. Tento skór představuje sumu bodů ze 10 položek rozdělených do dvou dimenzí: dynamická kontrola a strategický odklon.

Lineární regresní model

Závislou proměnnou v modelu byl hrubý skór (HS). Prediktorem byl věk vypočtený jako rozdíl mezi rokem 2024 a ročníkem narození respondenta. Byla použita jednoduchá lineární regrese. Analýza byla provedena na datech 559 respondentů.

Výsledky regresního modelu

Regresor	Koeficient (B)	Směrod. odchylka	t-hodnota	p-hodnota
Intercept	73,85	1,07	68,74	< 0,001
Věk	-0,22	0,033	-6,73	< 0,001

Hodnota koeficientu determinace $R^2 = 0,075$, což znamená, že věk vysvětluje přibližně 7,5 % variability v celkovém skóre strategií lhaní.

Interpretace

Výsledky potvrzují, že věk statisticky významně souvisí s mírou využívání strategií lhaní. S každým dalším rokem života se predikovaný celkový skóre LIARS snižuje o přibližně 0,22 bodu. Tento pokles může odrážet nižší potřebu manipulovat s informacemi, větší důraz na upřímnost nebo ztrátu kognitivní flexibility spojenou se stárnutím.

Tento vztah je v souladu s vývojově-psychologickými teoriemi, které upozorňují na to, že s věkem dochází k posunům v morálním usuzování, seberegulaci a hodnocení sociálních situací. Mladší jedinci mohou využívat lhaní jako flexibilní nástroj pro zvládání okamžitých problémů, zatímco starší osoby tíhnou spíše ke konzistentním a promyšlenějším formám komunikace (Sporer, 2004).

Použitá literatura

- Buller, D. B., & Burgoon, J. K. (1996). Interpersonal deception theory. *Communication Theory*, 6(3), 203–242.
- Neequaye, A. R., Warmelink, L., & Boon, J. (2020). Lying under cognitive load: How lying affects cognitive processes and memory recall. *Memory & Cognition*, 48(4), 631–644.
- Sporer, S. L. (2004). Reality monitoring and detection of deception. In P. A. Granhag & L. A. Strömwall (Eds.), *The detection of deception in forensic contexts* (pp. 64–102). Cambridge University Press.
- Vrij, A. (2008). *Detecting lies and deceit: Pitfalls and opportunities* (2nd ed.). John Wiley & Sons.